

SÖYLEŞİ(*) / PROF. DR. SERPİL AYTAÇ(**)

▪ **Türk Metal Sendikası, Akad'Emek ile çok önemli bir çalışmayı gerçekleştiriyor. Bu projeye birlikte, bir yandan akademiyle sendika arasında güçlü bir köprü kuruluyor, diğer taraftan da Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanında eğitim gören ve mezun olduktan sonra alanın çeşitli kurumlarında görev alacak gençlerle daha öğrencilik aşamasında bir iletişim kuruluyor. Onlarda sendika kavramı ve sendikanın önemi geliştiriyor, sendikayı, sendikacıyı tanıyor.**

(*) Prof. Dr. Serpil Aytaç ile söyleşi, dergimiz Genel Yayın Yönetmeni Dr. Naci Önsal gerçekleştirmiştir. / nacionsal@hotmail.com

(**) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler bölümünden mezun oldu. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesindeki kuruluşlarda ve Bursa Tıp Fakültesinde Sosyal Hizmet Uzmanı olarak çalıştı. 1981 yılında Uludağ Üniversitesinde "Sosyal Politika" alanında başladığı yüksek lisans ve doktora çalışmalarını sürdürürken aynı zamanda ve Uludağ Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı bünyesinde Kreş ve Anaokulu Müdürü olarak görev yaptı. Devlet Planlama Teşkilatının Sekizinci Beş Yıllık Plan çalışmalarında "Sosyal Hizmetler Özel İhtisas Komisyonu" üyeliğinde bulundu. 1986 yılında "Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri" alanında doktor unvanını aldı. 1996 yılında Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Anabilim Dalından doçent oldu. 2002 tarihinde profesörlüğe yükseltildi. 2009 tarihinde, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Bölümünde, "İnsan ve Toplum" programında Tezsis Yüksek Lisans eğitimini tamamlayarak ikinci bir yüksek lisans derecesi aldı. Prof. Dr. Aytaç halen Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanı olup, evli ve iki çocuk annesidir. / saytac@uludag.edu.tr

▪ **Sayın Aytaç, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanını seçmek sizin için bilinçli bir tercih miydi? Süreci bize anlatır mısınız?**

Lisans eğitimimi "Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler" alanında tamamladım. Üniversiteden mezun olduktan sonra, kısa bir süre çocuk yetiştirme yurdunda kimse-siz çocuklarla çalıştım. Daha sonra Bursa'da Tıp Fakültesinde Sosyal Hizmet Uzmanı olarak sağlık alanında bir yıl kadar görev yaptım. Tıp Fakültesinde görev yaparken aynı zamanda Üniversitenin kreş ve anaokulunu kurarak müdürlük görevini üstlendim. Henüz iki-üç yıllık mezun bir kişi olarak bu kadar sorumluluk üstlenmişken, yüksek lisans ve doktora yapma konusundaki isteğimle lisans mezuniyetimi bir adım öteye taşımak istedim. Bursa'da "Sosyal Hizmetler" alanında bir bölüm olmaması nedeniyle Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde, mezuniyet alanıma en yakın bölüm olarak o dönemki adı ile "Sosyal Politika" programına kayıt oldum. Çünkü "Sosyal Politika" alanını, almış olduğum lisans eğitimine ve kişiliğime en yakın bölüm olarak gördüm.

Bir yandan Üniversite'nin Kreş ve Anaokulu Müdürlüğünü yürütürken, diğer yandan bütünleşik doktora programı ile Sosyal Politika alanında doktoramı 1986 yılında tamamladım. "Doktor" unvanını aldıktan sonra, hem üniversitedeki yöneticilik görevimi sürdürmeye ve hem de İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde çeşitli bölümlerde oku-

tulan "Sosyal Politika" derslerine dışarıdan girmeye başladım. Yaklaşık dört yıl kadar sonra kadrolu olarak Fakülteye Yardımcı Doçent Doktor olarak atansam da Kreş ve Anaokulu yöneticiliğini uzunca bir süre birlikte yürüttüm. Böylece sosyal politika uygulamalarının içinde biri olarak bu alanı kendim seçtim. En önemlisi; o dönemde çok sınırlı sayıda olan "Sosyal Hizmet" bölümünde eğitim görebilmek için, üniversiteye giriş sınavlarının yanı sıra, sosyal hizmet mesleğine yatkınlığımız, kişilik testleriyle de ölçülüyordu. Kişilik yapımla, alacak olduğum eğitim alanının uygunluğu, bugün, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanına yönelmekte ne kadar isabetli olduğumu gösteriyor. Bu nedenle halen akademik çalışmalarımı keyifle sürdürüyorum.

Mesleğimi ve alanımı seviyorum. Çünkü sosyal hizmetler, toplumsal değişim ve gelişimi, toplumsal bütünleşmeyi, insanların güçlenmesini ve özgürleşmesini destekleyen, uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplin. Sosyal adalet, insan hakları, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri sosyal hizmetin temelinde yer alıyor. İnsanları ve çevreleri arasındaki birçok karmaşık hareketliliği inceliyor. Daha anlaşılır ve akademik olmayan bir tanım kullanacak olursam, sosyal hizmet uzmanlığı, insanın iyilik halinin korunması ve iyilik hali bozulmuş insanların devlet güvencesi ile veya toplumla entegre olarak sorunun çözülmesini sağlama görevini üstlenmiş bir meslek. O nedenle bu

mesleği seçmiş olmak benim için bilinçli bir tercihti diyebilirim. Bu süreçte akademik çalışmalarım içinde kendimi çok mutlu hissettim, bana zor gelen hiçbir şey olmadı. Çünkü araştırmayı çok seven birisiyim. O nedenle akademik araştırmalar ya da çalışmalar beni hep mutlu etmiştir.

Bu noktada şunu da eklemek isterim. Uludağ Üniversitesi benim adeta ailem gibi. Burada başladığım akademik yaşamımı keyif alarak sürdürüyorum. O nedenle bu üniversitede çalışıyor olmak benim için bir ayrıcalık diye düşünüyorum. Burada olmaktan aldığım haz nedeniyle başka hiçbir üniversitede çalışmak gibi bir hayalim olmadı.

▪ **Aile demişken, ailenizden de söz edebilir miyiz? Çocuklarınız ne-ler yapıyor, bu alanı seçen oldu mu?**

Bir kızım ve bir oğlum var. Her ikisi de mühendislik eğitimi aldılar, sosyal bilim alanını tercih etmediler. Oğlum bilgisayar mühendisi olarak İstanbul'da uluslararası bir şirkette çalışıyor, ancak aynı zamanda alanında doktora yapıyor. Kızım Endüstri Mühendisliği eğitimi aldı. Alan olarak doğrudan bizim alanımızı tercih etmemiş olsa da, dolaylı olarak bizim alanımıza yakın olarak çalıştığını söyleyebilirim. Uludağ Üniversitesinde Teknik Bilimlerde İş Sağlığı ve Güvenliği alanında akademisyen olarak görev yapıyor.

▪ **İlk başladığı günlerden bu yana Sendikamızın düzenlediği Akad'Emek Öğrenci Kurultayı'nda aktif olarak görev yapıyordunuz. Bölümünüzle birlikte sürdürdüğümüz etkinliğimizin bu yıl yedincisini gerçekleştirecektim ama Covid-19 salgını nedeniyle ertelemek zorunda kaldık. Akad'Emek hakkında neler söylemek istersiniz?**

Evet, bu yıl Nisan ayında yedincisini gerçekleştirecektik ancak virüs salgını nedeniyle ne yazık ki yapılamadı. Akad'Emek etkinliği tüm Türkiye'deki Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm öğrencilerinin büyük bir heyecanla bekledikleri bir etkinlik. O nedenle, onlar açısından da bir hayal kırıklığı oldu. Bu yıl planladığımız etkinliğe ilişkin çalışmalarımız çok yoğun, iyi hazırlanıyorduk. Ancak dediğiniz gibi, Covid-19 salgınının tüm dünyayı etkisi altına alması, dolayısıyla Türkiye'nin de bu süreçten etkilenmesi nedeniyle organizasyonumuz ertelendi ve katılacak olan üniversitelere bu karar iletildi. Aldığımız duyurular bu ertelemeye öğrencilerin çok üzüldükleri yönünde. Bir yıldır kulaktan kulağa taşınan ve bir kültüre dönüşen, akademiyle emeği birleştiren bu etkinliğin yapılamayacak olması, özellikle mezuniyet aşamasında olan öğrenciler arasında memnuniyetsizlik yarattı. Öğrencilerin en büyük kaygısı, büyük sınıflardan etkinliğe katılanların aktardıkları hikâyeler doğrultusunda heyecanla bekledikleri bu etkinliğe, katılamayacak olmaları.

Türk Metal Sendikası, Akad'Emek ile çok önemli bir çalışmayı gerçekleştiriyor. Bu projeye birlikte, bir yandan akademiyle sendika arasında güçlü bir köprü kuruluyor, diğer taraftan da Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanında eğitim gören ve mezun olduktan sonra alanın çeşitli kurumlarında görev alacak gençlerle daha öğrencilik aşamasında bir iletişim kuruluyor. Onlarda sendika kavramı ve sendikanın önemi geliyor, sendikayı, sendikacıyı tanıyor. Bu onlar açısından çok önemli bir şey çünkü ülkemizde staj olanakları yeterince yaygın ve gelişkin olmadığından öğrencilerimiz sendikayı tanımadan bu alana atılıyorlar.

Bu anlamda, her zaman çok önemli projeleri hayata geçiren Türk Metal Sendikası, bu çalışmasıyla çok önemli bir eksikliği gidermiş oluyor.

▪ **Türk Metal Sendikası demişken, bu yıl aldığımız "Emek Dostu" ödülüyle ilgili neler hissettiniz?**

Emekten yana ve her zaman emeğin hak ve çıkarlarını akademik platformlarda dile getiren bir bölüm olan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ailesinin bir ferdi olarak, 2020 yılında "Emek Dostu" ödülüne, yine emeğin hak ve özgürlüklerinin mücadelesinde öncü olan bir sendika tarafından layık görülme beni onurlandırdı. Gerek "Kadın Çalışmaları" konusunda yapmış olduğum katkı, araştırma ve yayınlarımla, gerekse akademik performans gös-

tergesi olan ulusal ve uluslararası yayınlarıyla çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra, sivil toplum kuruluşları tarafından da çok sayıda başarı ödülleriyle ödüllendirildim. Ancak "Emek Dostu" ödülünün tarafıma, toplumun tüm kesimlerine örnek olan, ayrıca bilime, akademiye ve akademisyene verdiği değeri her daim gösteren, tüm üyelerinin yaşamına dokunan, emeğin hakkının koruyucusu olan Türk Metal Sendikası tarafından veriliyor olması, benim için ayrıca bir gurur kaynağı oldu. Beni bu ödüle layık gören Türk Metal Sendikası'nın Genel Başkanı Sayın Pevrul Kavlak başta olmak üzere Türk Metal Sendikası'nın değerli yönetici ve çalışanlarına minnettarım. Bu ödülün akademik yaşamımda ayrı bir yeri olduğunu özellikle söylemek isterim. Türk Metal sadece temsil ettiği kitlenin değil, bu ülkede emeği ile

geçinenlerin, kamu çalışanlarının, emeklilerin, işsizlerin, gençlerin, kadınların, kısacası tüm toplumun dostu olduğunu yaptığı etkinliklerle kanıtıyor.

▪ **Çalışma yaşamınız ile ilgili birkaç anınızı bizimle paylaşır mısınız?**

Çalışma yaşamımla ilgili, özellikle ulusal ve uluslararası kongre ve konferanslarla ilgili çok sayıda anılarım var elbette. Bu anılarımdan bir tanesi, Türk Metal Sendikası ile birlikte Karadeniz Ereğli'de birincisini gerçekleştirdiğimiz Akad'Emek Öğrenci Kurultayı ile ilgili. Kurultayın açılış gününden bir gün önce çeşitli üniversitelerden Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümleri öğrencileri gelmiş, otele yerleşmişti. Otel lobisinde öğrenciler, öğretim üyeleri kaynaşmaya çalışırken, otel girişinde bir hareketlilik başladı. D-

şarıdan kitleler halinde gelen birçok kişi kapı önünde yığılarak büyük bir kalabalık meydana getirdiler. Öğrenciler, hatta bazı öğretim elemanları şaşkın bakışlarıyla yanıma geleerek "Eylem mi var, bu kalabalık neden, acaba bir protesto gösterisi mi" diye sormaya başladılar ki, birden dışarıdan yüksek sesle sloganlar duyulmaya başlandı. Her yer inliyor, herkes korku ve şaşkınlık içinde ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Merakla kalabalığa baktığımızda kalabalığın içinde Pevrul Bey'i gördük. Bir kısım öğrenci karşıt bir gösteri olduğunu düşünerek endişelenmişlerdi, korku içindeydiler.

Sonradan bu sloganlardan sevgi sözcükleri olduğu, bağlılık mesajları iletildiği ve bu gösterinin bir sevgi gösterisi olduğu anlaşıldı. Öğrenciler halen inanamıyorlardı. İçlerinden birinin, "Hocam siz bizlere Çalışma Psikolojisi derslerinde örgütsel bağlılık, örgüt kültürü, aidiyet duygusu, motivasyon gibi konuları anlatıyorsunuz. Ancak biz bu görüntüyle sizin derslerde anlattığımız konuları şimdi daha net algılayabildik. Örgüte, sendikaya, lidere bağlılık böyle bir şeymiş. Burası aslında bir etkinlikten öte bir laboratuvar aynı zamanda" demesi bende önemli bir iz bıraktı. Böylece, Türk Metal Sendikası'yla birlikte akademi ile emeği birleştirecek, öğrencilerin derslerde anlatılan konuları özellikle endüstri ilişkileri perspektifinden görmelelerini sağlayacak bir platformda buluşturma konusunda ne kadar doğru bir karar verdiğimizizi anlamamızı sağladı.

▪ **Bir kadın akademisyen olarak mesleğinizin en zor yanı ne olmuştur? Başka bir mesleği tercih eder miydiniz?**

Özellikle bir kadın akademisyen olarak, toplumsal cinsiyet algısından bizler de nasibimizi alıyoruz. Bir taraftan doğum, çocuk bakımı, ev işleri, yaşlı/hasta bakımı gibi kadına özgü toplumsal rollerimizi yerine getirirken, diğer taraftan akademik yükseltmeler için çalışmalar yapmak, hatta 7/24 çalışmak zorundayız. Sadece işyerinde değil, evde de akademik çalışmalarımızı sürdürmek, makale, tez yazmak, ertesi günü gireceğimiz derslere hazırlık yapmak durumundayız. Burada eşin desteği oldukça önem taşıyor. Eğer eşlerin her ikisi de akademik yaşamı tercih etmiş ise çift kariyerli eşler olarak birbirlerini anlamaları daha kolay olabiliyor. Benim de belki en avantajlı yanımda, bir akademisyen eşle evli olmam. Eşimin desteği ve teşviki olmasaydı, bugün hala akademik çalışmalarımı sürdürüyor olmazdım.

Eğer bana yeniden başa dön ve bir meslek seç, her şeye yeniden başla demiş olsalar, ben yine akademisyenliği seçerdim. Gençlerle bilgiyi paylaşmak, öğretmek, yeni bilgilere ulaşmak, verilerden yola çıkarak bazı bulgular elde etmek, yorumlamak ve bunları aktarmak apayrı bir zevk unsuru. O nedenle mesleğimi ve yapmış olduğum işimi seviyorum.